

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:	
Egy évre	240 Lei.
Fél évre	120 Lei.
Egy negyed évre	60 Lei.
Egy hónapra	20 Lei.

Hirdetések árszáma szerint
díjazás mellett vétetnek fel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és Császádi Egyesült Vas-
úti pályaudvaron.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Vállalat
Bulevardul Regele Ferdinand I
(Állam főhadiszállás) 22. szám

TELEFON-SZÁM 151.

ARAD, 1922.

☉☉ Főszerkesztő: STAUBER IOZSEF. ☉☉

Péntek, szeptember 15

FOBB KOZLEMENYEK:

TIZNAPOS PARLAMENTI
OLESSZAK.HARC EGY RAKTARHELYISÉG
KÖRÖL.

VÖRHÉNYJARVANY ARADON.

PÖR AZ „ARANY CSILLAG”
MIATT.

SPEKULÁNSOK ALKONYA.

HAJLEKOT KAPOTT A KAT. FŐ-
GIMNAZIUM.

Vasuti kocsik.

Betelelés előtt állunk. Bizonyos élelmiszeket, hogy egyebet ne említsünk: burgonyát és káposztát, minden valamire való háztartás egész télire szerez be magának. Fűtőanyagokról: fáról és szénről is már most gondoskodik mindenki, aki csak bírja anyagilag. A gabonaszállításnak pedig most van a főszenzója. Mindez pedig fokozott igényeket támaszt a vasut teljesítő képességével szemben. Az áruforgalomnak gyors és sima lebonyolítása pedig elsőrendű közérdek. A közérdek nevében emelünk tehát szót, amikor már most figyelmeztetjük a vasuti ügyek olcsóbb és felsőbbrendű intézőit, hogy ennek a kérdésnek a legnagyobb figyelmet szenteljék. Ezen figyelmeztetésünk nem alap nélküli és megvan az oka. A szállítási viszonyok ugyanis az utóbbi időben ismét megromlottak s hovatovább újból kocsihányról lehet szó úgy, hogy a vasut majd nem tudja lebonyolítani a szállításokat. Ennek természetesen következménye aztán egyes áruk romlása egy részét, másrészt pedig kellemetlen szünetek fognak beállni a fogyasztó közönség ellátásában, ami végül eredményben a drágaság fokozódását jelenti. Már pedig a megélhetési viszonyok romlása csak kérekkötője a várva-várt gazdasági és ami ezzel együtt jár: a szociális konszolidációnak. A vasuti hárlózat a gazdasági élet érhálózata, a sineken futó vasuti kocsik a keringő vért, magát az életet jelentik.

Mikor a forgalomban beállható és már-már fenyegető veszély elhárításáról van szó, a világért sem vasuti kocsikat elosztó bizottságokra gondoljunk. Örüljünk, hogy mintegy félévvel azelőtt feloszlatták azokat. Nyugodjanak békével! Mennyire nehézkesek és nem praktikusak az ilyen bizottságok, annak semmi sem beszédesebb bizonyítéka, mint az a körülmény, ami statisztikailag mutatja ki, hogy

a kocsielosztó bizottságok feloszlása óta a forgalom megkétszereződött. Nem bizottságok kellenek ide, hanem a vasuti műhelyek észszerű foglalkoztatása, hogy álljon mindig megfelelő mennyiségű kocsi a forgalom rendelkezésére. Ha van kocsi, akkor nincs szükség bi-

zottságokra, ha pedig nincs kocsi, akkor hasztalanul vannak bizottságok is. A vasutnak megvan a maga organizációja, amelynek a forgalom gyors és sima lebonyolítása úgyis az egyedüli feladata, csak meg kell adni neki a kellő anyagot hozzá.

Románia és Jugoszlávia — Görögország mellett.

(Francia és olasz csapatok védik a tengerszorosokat. — Páris Londonba utazott.)

Amikor idején beszámolt az Aradi Közlöny a görögök azon törekvéséről, hogy hatalmukba ejtsék Konstantinápolyt. Hirt adtuk arról is, hogy az antant a görögök ezen terve ellen igen határozottan tiltakozott. Ezen tiltakozás dacára is a mai görög helyzetért nem Görögország egymaga a felelős, hanem belejátszanak azok az ellentétek is, amelyek a Keleten Anglia és Franciaország között fennállnak. Miután a világháború befejezése után a franciák elhelyezkedtek Szíriában, az angolok pedig Mezopotámiában, egymással szembe szedságba kerültek a Keleten és azóta a török kérdésben ellentétes utakon haladtak. Mig Anglia Törökországot még jobban akarta gyöngíteni, Franciaország nagy jó akaratot tanúsított az angorai kormánnyal szemben s míg így Franciaország mintegy protektora lett Kemal basának, Anglia biztatja Görögországot, hogy fegyverrel is szerezzen érvényt a sevresi békeszerződésnek. Ezek a mostani görög-török viszálynak a tulajdonképeni rugói, ép azért a görög-török béke megkötése a mai világproblémák egyik legnehezebbike. Annival nehezebb, mivel Románia, Bulgária és Jugoszlávia sem lehet közömbös szemlélője a görög-török probléma megoldásának. Legújabb távirataink a következők:

LONDON. Athénből közlik, hogy Jugoszlávia és Románia képviselői kijelentették a két államnak azt a szándékát, hogy balkáni konfliktus esetén Görögország mellé állanak. Jugoszlávia már el is rendelte a részleges mozgósítást. Úszkub környékén megkezdődtek a jugoszláv csapatösszevonások.

RÓMA. Fethy bei kijelentette, hogy helyes az volna, hogyha a hatalmak a Görögországgal és Törökországgal lebonyolítandó ügyeket egy Szmirnában összejövő értekezleten szabályoznák.

KONSTANTINÁPOLY. A törökök Izmid és Aba Bazar között csapatösszevonásokat hajtottak végre. Emiatt az angol főmegbízott tegnap haditanácsot hívott egybe, amelyen a szövetséges haderők parancsnokai is résztvettek. A haditanács elhatározta, hogy a francia és az olasz csapatok átveszik a tengerszorosok ázsiai partján a semleges zóna védelmét, míg az angol csapatok nem vesznek részt az akcióban. A haditanácsnak ezt a határozatát Kemal pasa török fővezérrel szikratáviratban közölték. Közölték egyben ezt is a török fővezérrel, hogy az angol csapatoknak a semleges zónába való benyomulást nem engedélyezték, de a szövetségesek ezzel szemben az angorai kormánytól szintén követelik, hogy a semleges zónát tartsák tiszteletben.

PÁRIS. Páris Jugoszláv miniszterelnök a jövő héten elején Londonba utazik. Utazása hír szerint azzal a táviratváltással van kapcsolatban, amely London és Belgrád között folyt le a balkáni kérdés ügyében. Ezzel szemben hivatalos helyen a miniszterelnök utazását Sándor király londoni tartózkodásával hozzák kapcsolatba.

BERLIN. Azzal a birrel kapcsolatban, hogy Görögország Romániához és Jugoszláviához fordul támogatásért a törökökkel folytatott béketárgyalásokkal kapcsolatban, azt hiszik, hogy Jugoszlávia tartózkodni fog ebben a kérdésben bármily intervenciótól. (Rador.)

PÁRIS. Az angol kormány jegyzéket intézett a francia kormányhoz, amelyben kijelentette, hogy biztosan számít támogatására a konstantinápolyi és gallpoli félsziget ügyében. A párisi minisztertanács már foglalkozott is az angol jegyzékkel és annyimár is bizonyos, hogy Franciaország a tengerszoros szabadsága mellett foglal állást. (Rador.)

LONDON. Times konstanti-

nápolyt jelentése szerint ott nagy tüntetések voltak a szövetségesek ellen. Az utcán a győzelmet éltető csapatok vonultak végig, amelyek bezúzták a román követség, a görög katonai misszió, a francia tisztikaszinó és francia posta ablakait. A szövetséges csapatok parancsnoka magához kérte a konstantinápolyi rendőrfőnököt és felszólította, hogy vegye elejét hasonló tüntetéseknek, mert ha ezek tovább tartanak, szigorú rendszabályokat lesz kénytelen életbe léptetni. (Rador.)

LONDON. A Daily Telegraph jelentése szerint Thirácia jövőjét nem lehet elválasztani a tengerszorosok kérdésétől és a Balkán egyensúly problémájától. Hozzáteszi a lap, hogy e feltevés bizonyossága mellett semmi sem lehet jellemzőbb bizonyosság, mint Belgrád illetve Jugoszlávia sürgős kérése, amelyet épen ebben a kérdésben a szentszék útján juttatott el Olaszországhoz. Jugoszlávia megragadta az alkalmat, hogy intervenáljon érdekeinek megvédésére. Romániát viszont a Fekete tenger kérdése nem hagyhatja hidegen. (Rador.)

RÓMA. Konstantinápolyi jelentések szerint a törökök a kisázsiai harcokban több mint 100,000 hadifoglyot, 1000 ágyút és 70,000 gépfegyvert aittettek zsákmányul. (Rador.)

LONDON. Az angol kormány elrendelte a mezopotámiai helyőrségeknek a syriai csapatokkal való felváltását. (Rador.)

KONSTANTINÁPOLY. Kemal pasa értesítette az angol kormányt, hogy kész a görögökkel békét kötni és megkezdni a fegyverszüneti tárgyalásokat. (Rador.)

ATHEN. A kormány elhatározta, hogy 150.000 embert állít fel a csatlódsai fronton Thirácia védelmére. Az ország belsejében csak a belső rend fenntartására okvetlenül szükséges katonai erőket fognak megtartani. (Rador.)

LONDON. A francia kormány Montille londoni francia ügyvivő útján formálisan közölte a britt külügyminiszteriummal, hogy a francia kormány egyetért a britt kormánnyal a Dardanellák és a Boszporusz szabadsága tekintetében. Montille bejelentette, hogy a francia kormány kész megtárgyalni minden olyan javaslatot, amely a kérdés rendezéséhez vezethet, feltéve, hogy számolnak a törökök jogos érdekeivel.

Belgium felelős.

(Nem lesz új konferencia?)

PÁRIS. A *Matin* jelenti: *Wirth* kancellár szerint a német-angol tárgyalások megkötésének követelményeiért a felelősség Belgiumra hárul. A tárgyalások félbeszakítása igen súlyos teherként rehezedik Németországra, amelynek négy hónapi moratoriumra feltétlenül szüksége van. Hangsúlyozom — mondotta *Wirth* — hogy Németország a szomorú megterhelt helyzetben is csak az, hogy ne súlyosítsák jelenlegi helyzetét: újabb megvalósíthatatlan szerződésekkel. (Rador.)

PÁRIS. A Havas-ügynökség jelentése szerint eddig még semmiféle intézkedés nem történt arra nézve, hogy *Lloyd George* és *Poincaré* elutazzanak Genf-be. A két miniszterelnök svájci találkozása még nem bizonyos. (Rador.)

LONDON. A szövetségesek elejtették a tervezett velencei konferencián való megjelenésük tervét. Egyelőre semmi más terv nem merült fel a következő konferenciára vonatkozólag. (Rador.)

PÁRIS. *Bergmann* német államtitkár a legutóbbi napokban sűrűn folytatott tanácskozásokat a jóvátételi bizottság tagjaival. Ezeket a tárgyalásokat beavatott körökben optimisztikusan ítélik meg. Francia parlamenti körökben azt mondják, hogy a feszültség már enyhült és már szó sem lehet Franciaország külön akciójáról. A köztársasági középárt, amelynek döntő befolyása van Franciaország politikájára elutasította *Poincaré* legutóbbi agresszív kijelentését. A francia politikában határozott hangulatváltozás állott be és ennek a követ-

kezménye minden valószínűség szerint *Poincaré* közeli lemondása lesz. *Poincaré* utódául *Loucheur* volt újjáépítési minisztert emle-

getik, aki elsőnek hirdette a meg-
egyezés politikáját, amelyre *Poincaré* kardesörtető beszédei dacára is szintén kénytelen volt rátérni.

Harc egy raktárhelyiségi körül.

— A kivált cégtárs rekvirálási kérelme. — A lakásbérbeadó bizottság döntése előtt.)

Érdekes és szokatlan ügyben kell döntenie holnap a lakásbérbeadó bizottságnak. Az eset annyira érdekes, hogy a jogászörök is élénk figyelemmel tekintenek a döntés elé.

Körülbelül negyven éve állt fenn a *Werner Károly*-cég, amely nyersbőröket vásárolt. A cég telepe a régi keményítő gyárban nyert elhelyezést. *Gottlieb* Adolf kezdetől fogva alkalmazottja volt a cégnek, majd idővel cégtárs lett. A társasviszonyt nem jelentették be a törvényszéken, de szerződés igazolja, hogy *Gottlieb* Adolf tagja lett a cégnek. Később *Gottlieb* Jenő, *Gottlieb* Adolf fia is belépett a cégbe. A cégtársak érdekeltsége a következő volt: *Gottlieb* Adolf 40 százalék, *Gottlieb* Jenő 20 százalék és özv. *Werner Károlyné* 40 százalék. (Időközben *Werner Károly* elhunyt.) Ez év januárjában megállapodás jött létre a cégtársak között, amelynek értelmében özv. *Werner Károlyné* kilépett a cégből, az üzlet tulajdonjogát átruházta *Gottlieb* Adolfra és fiára. Özv. *Werner Károlyné* a megállapodás értelmében *Gottlieb*ék javára lemondott az egész áruraktárról, a raktárhelyiségről, a felszerelésről

és berendezésről. Ennek fejében *Gottlieb*ék kifizették az özvegy befektetett tőkéjét és még ezen felül kártalanították. Minderről hiteles okmányok vannak *Gottlieb*ék kezében. Ezután *Gottlieb* Adolf és fia telepengedélyt kértek a városi tanács ez év augusztusában végzésileg meg is adott. A cégtulajdonosok bejelentették a lakáshivatalban, hogy özv. *Werner Károlyné* kilépett a cégből, a telep kizárólag az övék. Ezt a lakáshivatal tudomásul is vette és a lakáskataszterben is *Gottlieb* Adolf és fia nevére szerepel a raktár.

Miután így mindent annak rendje és módja szerint elintéztek, annál meglepőbb volt, amikor e hónap elején *Gottlieb* Jenő idézést kapott a lakáshivatalba. Minthogy *Gottlieb* Jenő nem kért lakást, felment a hivatalba érdeklődni. Itt azután kellemetlen meglepetésben részesült. Megtudta, hogy özv. *Werner Károlyné* nevében dr. *Popper* Sándor ügyvéd *Gottlieb*ék raktárának elrekvirálását kérte: *Gottlieb* érdekeinek képviselővel dr. *Chiclin* Remus és dr. *Kele* Gyula ügyvédeket bizta meg. Dr. *Popper* rekvirálási kérelmében arra az ál-

lapontra helyezkedik, hogy bár tényleg nem, de jogilag megüresedett a raktárhelyiség, mert özv. *Werner Károlyné* kilépett a cégből s így a raktár számára elrekvirálható. Ebben a szokatlan lakásperben kell döntenie a bérbeadó bizottságnak a holnapi tárgyaláson.

A magyar belügyminiszter látogatása az internált táborban.

BUDAPEST. *Rakovszky* Iván belügyminiszter ma nyilatkozott a Magyar Hírlap tudósítójának a zalaegerszegi internált táborban tett látogatásáról. Szemléje alatt semmi komolyabb kifogásolni való nem talált a táborban. A közegészségügy kifogástalan. A javításra szoruló épületek javítására azonnal kiadta az utasításokat. Minden kívánalmat és panaszt meghallgatott és egyesek ügyében még a helyszínen elrendelte a vizsgálatot. Több internálnak azonnali szabadonbocsátását rendelte el. A belügyminiszter kijelentette, hogy nem felel meg a valóságnak az a híresztelés, hogy a külföldi honosságu zsidókat, a kik éveken át laktak az országban; ha üzletük és földbirtokuk van is, melyeket még a háború előtt szereztek, kitoloncolják. Csak azokat utasítják ki, akiknek ittléte az ország szempontjából nem kívánatos.

Jelentkeznek a cselédek.

(Uj könyveket kell váltani.)

Az *Aradi Közlöny* egyik legutóbbi számában ismételtén foglalkozott az aradi súlyos cseléd-problémával. Megírtuk, hogy dacára a szigorú felszólításnak, a háziasszonyok nem jelentik be háztartási alkalmazottaikat és ezért a rendőrség kénytelen házról házra razziákat tartani, hogy eljárást indítson a bejelentetlen cselédek és munkaadók ellen. Az *Aradi Közlöny* cikkének meglelt a kellő hatása, mert ma délelőtt már a háztartási alkalmazottak nagy tömege szorongott a rendőrség folyosóján a cselédügyosztály ajtaja előtt. Azonban a háztartási alkalmazottak még nincsenek kellőleg tájékozva a bejelentésről, illetve az új cselédkönyvek váltásáról. E miatt a cselédek nagy része hiába ácsorgott a hivatal ajtaja előtt. Ugyanis a háztartási alkalmazottak kötelesek a bejelentéshez vinni fényképet, személyazonosság igazolványt, erkölcsi bizonyítványt és orvosi bizonyítványt arról, hogy nem szenvednek ragályos vagy fertőző betegségben. Az új cselédkönyvek kiadása csak a fenti igazolványok alapján történik meg. Azok a háztartási alkalmazottak, akiknek a régi cselédkönyvük megvan és nem változtatták azt a helyét, a hol a cselédkönyvükben be vannak jelentve, nem kötelesek új cselédkönyvet váltani és nem kötelesek magukat orvosi vizsgálatnak alávetni. Az új cselédkönyv Románia minden városában érvényes. A régi cselédkönyveket azonban kizárólag az aradi hatóságok ismerik el.

V. Mohamed, az árnyék-szultán

Uj és feltűnő részleteket tudunk meg a konstantinápolyi háborús életviszonyokról. Megkérdeztük informálónkat, hogy mi a török szultán mai sorsa és milyen a megváltozott viszonyok között az uralkodás jelentősége. Vagy: egyáltalán, van-e uralkodói jelentősége *V. Mohamednek*?

— Nincs — felelte. A szultán ma a legteljetelebb uralkodója Európának. A Dolma Bagcseben lakik, egy bányás és szigorú kertben, ahol a *Yildiz*-palota emelkedik és kacérkodik a tengerrel. Emelet magas fehér vaskapuk és falak övezik a szultán palotáját. És csodálatos véletlenül tetszik hogy a palota körül csupa kaszárnya: a szövetségesek katonákkal megtömött kaszárnyái. *V. Mohameddel* csak a konstantinápolyi török kormány érintkezik. Rendeleket ugyan ma sem hajthatnak végre a szultán szentesítő aláírása nélkül, de tudott dolog, hogy a konstantinápolyi kormány árnyék-kormány, éppen úgy, a hogy a szultán is csak árnyék-szultán. *Harrington* tábornok, a szövetséges egyesített megszálló seregek parancsnoka minden rendeletet szignáltat *V. Mohamed* aláírásával. Ezzel akarja elkerülni azt a — már nem is látszatot, — hogy Törökországban mégis csak az angorai *Kemal*-kormány uralkodik.

Jellemző, hogy a konstantinápolyi kormány hivatalos külügyminiszterének, *Izzed* pasának Londonba küldött megbízottját, *Fetich* pasát, *Lloyd George* nem is fogadta. Ez a *Fetich* tartotta fenn egyébként az angorai és konstantinápolyi kormányok között a kapcsolatot. Most, még a londoni konferencia idején, a sèvres-i szerződés megváltoztatása ügyében járt *Lloyd George* — előszobájában. A konstantinápolyi kormány külügyminiszter-helvettesét nem fogadta az angol külügyminiszter —: ennél beszédesebb bizonyíték nem kell.

— A szultánt csak a rendes pénteki szelamlük-ünnepségeken lehet látni. Egyébként nem mozdul ki a *Yildiz*-kertből, amely maga is egy város, olyan nagy, mint a római Vatikán. Ilyenkor még valami speciálitást is lehet látni: a török katonákat, akik ma, a rossz nyelvekkel szólva: éppen csak annyian vannak Konstantinápolyban, amennyi a szelamlük paradéhoz szükséges. De bizonyos, hogy kitűnően felszerelt új és friss ruhájú hadsereg a török. *Kemal* és a szultán hónapok óta nem látták egymást. *Kemal* az önálló angorai politikát folytatja és ott a szultán csak egy passzív török ember, aki nem szólhat bele azokba a kártyákba, amit *Kemal* és a szövetségesek kevernek. Konstantinápolyban megjelenik ugyan egy *Kemal*-ellenes lap, a

„*Sabach*“. *Achmed Kemal* bey szerkesztésében és ki van tiltva Kisázsziából. Ez azt jelenti, hogy az angorai török kormány megvonta a szállítási jogot egy olyan török laptól, amit a konstantinápolyi kormány eltűnt. *Achmed* bey a háború alatti utolsó török kormány belügyminisztere volt, kalandnak tartja *Kemal* vállalkozásait, de — úgy látszik, — az eredmények nem igazolják. A lapja *Kemal* sorát még orosz relációi miatt is támadja. Holott Konstantinápoly és Oroszország között a viszony ma kitűnő.

— Van a városban vagy tiz orosz kereskedelmi kormány megbízott. Az orosz-török kereskedelem állami jelentőségű. Állandó áru- és személyforgalom van *Sebastopol*, *Odessza* és *Konstantinápoly* között. Oroszország főleg kaviárt, bőrt, petroliumot és szódát ekszportál a török piacra — a szövetségesek szemeláttára, sőt a szövetségesek vizumával. Az utcákon hordószámra áll a kaviár az üzletek előtt és román sulyra és árra átszámítva, ma egy kiló kaviár nem kerül többé *Konstantinápolyban* 300 leinél. A konstantinápolyi kaviár azonban így is drágább, mint a katonák élete és csataldzsai fronton.

Párisi távirat jelenti: A *Petit Parisien* írja, hogy *V. Mohamed* török szultán lemondani készül a trónörökös javára.

Hogy áll a leu?

Szeptember 14-én fizettek 100 lelért

Párisban ^{Bucaresti je} ^{leutas azerint} ^{Bpesti jelen} ^{tés szerint} 8-15 frankot

Budapesten 1750 koronát

Newyorkban 66½ centet

Berlinben 1080 márkát

Brüsszelben 8-87½ frankot

Bécsben 52000 koronát

Pör az „Arany-csillag” miatt.

A pörvesztes aradi szerb hitközség

Érdekes perben hozott ma ítéletet az aradi törvényszéknek Nyisztor Sándor táblabíró elnöklése alatt működő polgári tanácsa. A felperes az aradi görög keleti szerb egyház, az alperes pedig Hartmann Samu aradi kereskedő volt. Hartmann Samu még 1920. márciusában megvásárolta a szerb hitközségtől az „Arany-csillag” című épületet, amelyet azóta jókarba helyeztetett. A házvétel oly feltétel mellett történt, hogy a vételárból fennmaradt 135 ezer koronát Hartmann legkésőbb 1921. március 31-ig akár Aradon a szerb hitközségnek, akár Budapesten a Pesti Hazai Első Takarékpénztár egyesülemél a hitközség számlája javára lefizeti, mindkét esetben a fizetés helyén és idején érvényes pénzben.

Hartmann Samu megbízottja megjelent 1921. év februárjában a budapesti banknál, hogy a 135 ezer koronát az aradi szerb hitközség számlája javára lefizesse. A bank a pénz átvételét megtagadta, mire Hartmann megbízottja a 135 ezer koronát a szerb hitközség javára betétként helyezte el a banknál. Nemsokára dr. Somló Ármán aradi ügyvéd, Hartmann jogi képviselője felhívta a szerb hitközséget, hogy vegye át a betétkönyvet. A hitközség azt válaszolta a felszólításra, hogy Hartmann, miután a budapesti banknál nem fizette le az esedékes összeget, fizesse meg Aradon megfelelő lei-összeget. Hartmann nem tett eleget a felszólításnak, mire a hitközség a 135 ezer koronának 2:1 arányban megfelelő 67.500 lei erejéig pert indított Hartmann Samu ellen az aradi törvényszéken.

A mai tárgyaláson dr. Somló Ármán kifejtette, hogy Hartmann Samu eleget tett fizetési kötelezett ségének, mert szabad választása lévén a fizetés helyét illetően, Budapesten a hitközség által megjelölt pénzügyi intézménynél lefizette az esedékes 135 ezer koronát. A törvény szék helyt adott dr. Somló érvelésének, a szerb hitközséget elutasította keresetével és kiadta a 135 ezer korona vételári hátralék erejéig bekebelezett zálogjog törlésére az engedélyt. A hitközség, értesülésünk szerint, az ítéletet a kiadványhoz megfelelően bekebelezte.

Beomlott a Neuman-ház.

Emberéletben nem esett kár. — A hatóság már délután kilakoltatást rendelt el. — A katasztrófa oka. — Hogy történt a szerencsétlenség?

Este egynegyed nyolc óra körül a központi szálló sarkán néhány ember csoportosul és érdeklődéssel tekint az átellenben levő Neuman házra, amelynek első emeletén az Arad megyei Takarékpénztár helyiségei vannak. A kocsiúton is tömegesen verődnek a járókelők és figyelik a Neuman ház tetjét. A pénzügyi tanácskozó termének ablakai csukva. Nemrég távoztak onnan a tatarozási munkálatokat végző kőművesek. Kérdezzük az áldogatókat, hogy mi nézni való akad a házon, de mielőtt még választ kaphatunk volna kérdésünkre egyszerre félrebillen a tetőzetten elhelyezett torony, a bádogtető megindul és ágyudörgéshez hasonló robajjal megszakadnak a falak és zuhannak le az első emeletre és az utca kövezetére.

Néhány pillanat és füstfelhőbe porfellegbe borul az egész főt. Mintha sűrű köd ereszkedett volna hirtelen a korzóra és a mellékutcákra. Senki sem tud semmit. Pánikszzerű jelenetek játszódnak le. Asszonyok sírnak, jajgatnak, férfiak kiáltoznak. A sűrű füst- és porfelhőben rémült emberek szaladgálnak. Egyik kérdezi a másikat, hogy mi történt. Senki sem tud felvilágosítást adni, mindenki az imént lejátszódott szerencsétlenség hatása alatt van.

Lassanként eloszlik a felleg. Messziről már hallatszik a tűzoltóság vészszója. Sebés vágatással száguldoznak a tűzoltók a szerencsétlenség színhelyéhez, ahol ezrelével állnak a megremült emberek. Néhány perc alatt körülfutnak a tűzoltók, nemsokára megérkezik a kézenfekvő katonaság és elzárják az uttestet. Ekkor teljes nagyságában látható a rombolás hatása. A két emeletes épületnek a föld és Str. General Grigorescu (Tabajdy-utca) sarkán levő részét felhárta mintha levágták volna az első emeletig. Repedezett falak, összetört gerendák merednek bele az ürbe. Egy egész lakosztály egyszerre eltűnt: semmi bútordarab, semmi falfestés, mintha ott néhány perccel ezelőtt lakás sem lett volna. Vajjon emberéletben nem esett kár? Borzalom még gondolni is erre. Ki tudna erre felelni? Mindenkiben él a reményesség, hogy senkit sem temettek maguk alá a beomló falak és gerendák. Majd amikor eltakarítják a romokat, ki fog derülni minden. A tűzoltók fáklyákat gyújtanak és megkezdődik a romok eltakarításának nehéz és fárasztó munkája.

Az első jelentés.

Az Aradi Közlöny egyik munkatársa, aki véletlenül szemtanúja volt ennek a borzalmas katasztrófának rögtön utánjárása alapján a következőket jelentik:

Ma este egy negyed nyolc órakor pár percnél erős recsegés után rettenetes dőrével beomlott a Bulevardul Regina Maria (Antrássy-tér és a Strada General Oligorescu (Tabajdy-utca) sarkán levő Neuman ház torony alatti része. A szerencsétlenségről azonnal telefonon értesítették a rendőrséget, sziguranca és a tűzoltóságot. A tűzoltóság Mihajlovics Gyula főparancsnok vezetésével teljes készenléttel vonult ki a szerencsétlenség színhelyéhez. A rendőrség ügyeletes tisztje nagyszámban rendőrrel sietett a helyszínére, ahol néhány perc múlva megjelent Popescu Haralamb szigurancafőnök is. Mihajlovics főparancsnok vezetésével egy melléklépcsőn sietett fel a második emelet épen maradt részére, ahonnan a beomlás helyére mentek. Megállapították, hogy a második emelet fölé emelt torony sulya alatt roskadtak össze az oldalfalak és a kupola a második emeleti lakáson keresztül az első emeleten levő Arad megyei Takarékpénztár nagytérmebe a Berta Testvérek vaskereskedő cég üzlethelyiségének mennyezetére zuhant. A torony alatti második emeleti lakásban, melynek főbérletje özv. Nagy Farkasné Haralambnak a Banca Marmorosch igazgatójának családjára lakott Haralambék azonban röviddel ezelőtt távoztak el a lakásból, mielőtt a szerencsétlenség bekövetkezett volna. Ugy, hogy a szerencsétlenség következtében szerencsére emberéletben nem történt kár. A szerencsétlenség híre futótüzként terjedt el és néhány perc múlva már több ezer főből álló tömeg állott a beomlott ház körül. Valószínűnek tartják, hogy a szerencsétlenséget az okozta, hogy a második emelet felett levő toronyt jóval a ház építése után emelték a ház sarkára és azok a falak, amelyeket nem építettek ilyen súlyos teher hordására, ma beomlottak annak sulya alatt.

A városi tűzoltóság után rövidesen megjelentek az önkéntes tűzoltók is. Teljesen elzárták a közlekedést a veszedelmes részen és a házból mindenkit kilakoltattak. Az épületben és az épület közelében csak a rendőrség és a tűzoltóság mozoghatott, az időközben összegyűlt óriási nézőközönséget az uttest közepéig szorították ki. Fél nyolc óra után megérkezett két szakasz katonaság és körülfutott a beomlott épület-rész körül.

Előre jelezték a veszedelmet.

Záray Jenő önkéntes tűzoltóparancsnok a katasztrófa előzményeiről munkatársunknak elmondotta, hogy a városhoz már korábban érkezett jelentés arról, hogy az épület több helyen erősen repedezik és félnek az összeomlástól. Ma délelőtt Herling Gyula városi főmérnök, Popa Konstantin gazdasági tanácsnok és Mihajlovics Gyula főparancsnok megtekintették a gyanús épület-részt és a vizsgálat eredményeként ma délután 5 órakor Arad városi építészeti bizottsága több mérnök-

kel, valamint Mihajlovics és Záray tűzoltóparancsnokokkal kiszállt a helyszínre. A városi mérnökökön kívül jelen volt Konkoly Thege Elemér volt kir. főmérnök is és a bizottság megállapította, hogy a sarokrész lakhatatlan és azonnal intézkedtek, hogy a veszedelmes sarokszobában ne tartózkodjék senki sem. A kilakoltatást nem végezték el azonnal, a bútorok bennmaradhattak a szobákban. A vélemények szerint a veszély nagy volt, de senki sem gondolta ilyen hamar bekövetkezendőnek. Báró Neuman Károly, a ház egyik tulajdonosa, amint értesült az épület veszedelmes voltáról, azonnal magához hívatta Vandracsek János építőmestert és felkérte, hogy rögtön fogjon hozzá az épület biztonságba helyezéséhez. Délután 6 órakor Vandracsek munkásaival megjelent az épületben, hogy előkészítse az anyagokat és figyelmeztette a lakókat, hogy vonuljanak ki a veszélyeztetett épületrészből.

Mi a katasztrófa oka.

Mintegy két év előtt kezdtek hulladozni az épület felső párkányáról a diszitmények. Annak idején a tűzoltóság gondoskodott a szerencsétlenségek elhárításáról. Az épület már korábban is repedezett, erős vaspántok kötötték össze a most leomlott sarokrészt.

A leköv vaspántok most is látszanak. Az erős kötés most megakadályozza azt, hogy a ledült részt egészen ledöntsék, és attól félnék, hogy az egész épületet magával rántathatják az újabb omlások. A katasztrófa okáról a szakértők között az a vélemény alakult ki, hogy valószínűleg talajbeomlás következtében állott elő a mai helyzet. Régebbi idő óta észlelték már, hogy a Neuman ház sarokrészén a talaj lassan süllyed. A pincében az utóbbi években állandó volt a talajvíz, de szemmel is észrevehető volt a lehajlás. A talaj süllyedése okozta a szakértők szerint a katasztrófát. Vannak szakértők, akik azt állítják, hogy az Arad megyei Takarékpénztárnak a sarokszobában elhelyezett 40 pánccél szekrényei is hozzájárultak ahhoz, hogy a katasztrófa ilyen gyorsan bekövetkezett. Az óriási, súlyos pánccél szekrények az épület beomlásakor azonnal a pincébe zuhantak bennük a rengeteg sok értékkel, keresztültörték a Berta Testvérek vaskereskedő cég üzletének mennyezetét és padlózatát.

A menekülés.

A katasztrófális másodemeleti sarokszobában Haralamb a Marmorosch és Blank cég igazgatója lakott a feleségével. A bankigazgatónak már ma délután 5 órakor megmondotta a bizottság, hogy azonnal el kell hagynia a lakását, mert veszélyben forog. Haralamb igazgató ennek dacára csak este hét órakor hagyta el a lakását, amikor már a beomlott épületrész veszedelmesen kezdett recsegni és a katasztrófa elkerülhetetlennek látszott. Haralamb a feleségével együtt épen a lépcsőházban állott akkor, amikor a katasztrófa megtörtént. Az irtózatos zuhanás zajára a ház lakói rémülten menekültek.

Azt még nem lehetett megállapítani, hogy a beomló falak nem okoztak-e emberéletben kárt. A rendőrség azonnal megjelent a helyszínen és Andrescu igazgató intézkedésére az épület minden lakója elhagyta a lakását, mert

attól félnek, hogy a még épségben levő falak is beomlanak. A helyszínen megjelentek dr. Roba János főpolgármester, dr. Angel István polgármester is. Fodor Gyula az Aradmegyei Takarékpénztár igazgatója, Issekutz Domokos és Stern banktisztviselők kíséretében felmentek a bank helyiségébe és ott összeszedték a bank pénztárában levő készpénzt és egyéb értékeket és rendőri fedezet mellett elszállították a helyiségből. A hatóság ir-
tézkedésére a villanydrótokat elválták, nehogy rövid zárlat követ-
keztesse a tűz támadóját.

Ezenkívül elzárták a vízvezeték-csapokat is. Még az éjszaka folyamán hozzáfogtak a törmelék el-
távolításához. Az égnék meredő csonka falak beomlásától minden pillan-
tatban tartani lehet. A főtér felé levő megrepedt falakat egy vasrud köti össze a még épségben levő épülettel. A szakértők attól tartanak, hogy a fal leomlása következtében az épségben levő falak is összeomlanak.

Kitört a tűz.

Ejtel 10 óra után — az Aradi Köz-
löny ekkor a cenzura miatt már tel-
jesen kiszedve állott és csak más
anyag helyére röviden tudjuk bele-
szorítani ezt a borzalmas eseményt
— a Neuman-ház beomlott részén
kitört a tűz. Az omladék tetején ren-
geteg gerenda és épületanyag fe-
küdött és lógott a levegőben és bár a
lassu eső teljesen átáztatta és a vil-
lanyvezetékét is elválták, nehogy rö-
vidzárlat történjen, eddig ismeretlen
okból kigyulladt és egyszerre lán-
gokban állott az egész sarokrész.
A tűzoltóság pillanatok alatt ért a
helyszínre. A gyorsan terjedő lán-
goszlop bevona az egész épületet, a
melyben szerencsére egyetlen lakó
sincs és a tűz már átcsapott a megye-
háza szemben levő épületére is. Ka-
tasztrófa fenyegeti a szomszédos
Pannonia szálló épületét is, mely
zsúfolva áll vendégekkel és minden
pillanatban elboríthatják a lángok a
Weisz-féle líkorgyár telepét is, amely
a Neuman-ház mögött a Tabajdy-
utcában van. A katasztrófa fél 11
órákor már rettenetes mérveket öl-
tött. Óriási robajjal zuhannak alá az
emeletek a Neuman-ház még épség-
ben maradt részei. A lángok vörösre
festik az eget egész Arad felett. A
katonaság csak nehezen tudja tartani
a kordont a volt lakók ellen, akiknek
minden értékeik pusztulnak most el
a lángokban. A rettenetes látványt
síró és jajgató embertömeg veszi
körül és az érdektelen nézők között
is mindenkinek elszorítja a lelkét a
borzalom. A tűzoltóság megfeszített
erővel dolgozik, hogy megmentse
azt, ami még menthető. A rendőrség
és katonaság válllvetve segíti a tűz-
oltók munkáját. Tizenegy órákor a
tűz még mindig tart.

A közönség megnyugtatóására a
következő hírt kaptuk:

Az Aradmegyei Takarékpénztár
igazgatósága közli, hogy az ösz-
szes értékeket megmentette és a
Marmorosch Blanc-cég saffejé-
ben helyezte el.

Erről a mentési epizódról cikkünk
nyomán már írtunk, most, mikor az
utolsó sorokat írjuk, már egész
Aradon elterjedt a tűzveszedelem
híre, a színházat is otthagyták a köz-
önség. Eső nem esik, a gyenge szél
hajszolja a lángnyelveket és egyre
töved a közönség a borzalom szin-
helyére.

HIREK

Vörhenyjárvány Aradon.

(A főorvos szigorú intézkedésével.)

Hónapokon keresztül az aradi
városi orvosi hivatalhoz csak a
legritkább esetekben jelentettek
be vörhenymegbetegedést. A vör-
henyjárvány az iskolák befejezé-
sével csökkent Aradon. A Hiva-
talos orvosi körök aggodalom-
mal töltötték el az, hogy az isko-
lai év megkezdésével ismét fel-
litheti fejét a veszedelmes járvány.
Ez az aggodalom nem volt alap-
talan, mert alig kezdődtek meg
az elemi iskolákban a tanítások,
a városi orvosi hivatalba napról-
napra több és több vörhenymeg-
betegedést jelentenek be. Igen
valószínű, hogy a betegséget vi-
dékéről hurcolják be az iskolás
gyermek. Dr. Czucz Vazul városi
főorvos a legerélyesebb intézke-
déseket tette a vörhenyjárvány
terjedésének megakadályozására.
Ha az intézkedéseknek rövid időn
belső nem lesz foganatja, félt,
hogy az elemi iskolákat a tanév
megkezdésének legelején már a
veszedelmes járvány miatt be kell
zárni.

— A lengyel államfő Romániában.
Bucuresti. Pilsudszky tábornagy
lengyel köztársasági elnök ma Si-
najába érkezett. A tábornagy itteni
tartózkodásának programjában
az a változás állott be, hogy holnap-
után Brasovba utazik, ahol tisztele-
tére katonai szemle lesz. (Rador.)

— A magyar kormány fellép a
fascisták ellen. Budapest. A magyar
fascista mozgalomról elterjedt hí-
rekről megállapítható, hogy komoly
politikai körökben, úgy az egységes
pártban, mint az ellenzéken, nem tu-
lajdonítanak komolyabb jelentőségű
a szervezkedésnek. Kétségtelen, hogy
a magyar fascista mozgalom meg-
kezdődött és hogy nagy apparátus-
sal fogtak hozzá a toborzáshoz. Ab-
ban az esetben azonban, ha komoly-
lyabb mederbe terelődnek a szervez-
kedés, a kormány a legerélyesebben
fog fellépni ellene.

— Jancu Avram halálának évfor-
dulója. Jancu Avram halálának 50
éves évfordulója alkalmából ma a
görög keleti templomban a
Deumot tartották, amelyen a polgári
és katonai hatóságok képviselői is
megjelentek. A vármegye részéről
Boneu Vazul főjegyző, dr. Oregor-
ovicu István másodfőjegyző, Mager
Romulus dr. jegyző, a törvényszék
részéről Barbura Sever dr. tábla-
bíró és Meculescu Sándor ügyész,
a tantestület részéről Moldován Józ-
sef tanfelügyelő jelent meg. Cében,
Jancu Avram sirhantja felett tartott
ünnepélyen Aradról Golda László
volt miniszter, Marsieu Jusztia
képviselő, dr. Papp Tódor és dr.
Borneas Julian vettek részt.

— Bélyeggyűjtők figyelmeztetése. A
budapesti postaigazgatóság azt az
értesítést adta közre, hogy a posta-
bélyegek közül azokat, amelyeknek
rajza az aradást és a parlament épü-
letét ábrázolja, szeptember végével
kivonják a forgalomból és bérment-
sítésre nem használhatók többé. Az
aratós bélyegek közül az ötven fillé-
res, az országházakból pedig az
ötven, hetvenöt és nyolcvan filléres
továbbra is használható marad és
azokkal októberben is lehet bérmen-
tesíteni a leveleket, mert ezek kivéte-
leknek tekintendők.

Tíz napos parlamenti ülészak.

— A németi párt memoranduma a király előtt. — A magyar
kártérítés kérdése.)

BUCURESTI. A parlament
rendkívüli ülészakája október 10-
től 20-ig fog tartani. A kormány
mindent el fog követni, hogy a
parlament összes tagjai megje-
ljenjenek az ülészakon, annál is in-
kább, mivel a keleti kérdés nyug-
talanságra ad okot. (Rador.)

BUCURESTI. Popoviciu Mi-
hály volt miniszter ma kihallga-
táson jelent meg a király előtt, a
kinek átnyújtotta a németi párt
memorandumát, amelyben meg-
indokolja a kormánytól való távol-
maradását. (Rador.)

BUCURESTI. A pénzügymin-
iszterium közli, hogy a tisztvise-
lők felemelt fizetésüket október
elsejétől kapják meg.

BUCURESTI. A Külügyminisz-
teriumnak az a bizottsága, amely
elkészíti Románia válaszát Ma-

— Iskolai hír. A tanonciskolában
az előadások f. hó 22-én kezdődnek.
Az igazgatóság.

— A piac áthelyezése ellen. Ezer-
nyi aláírással adott ma be a város
polgárságának tekintélyes része fe-
lebbezést a tanácsnak az ellen a szán-
dék ellen, hogy a piacot a Piata
Catedraleire (Thököly-tér) kívánja
áthelyezni. Az aláírók a város leg-
különbözőbb részeinek a lakói úgy,
hogy általános kívánságként hangzik
a piacnak az eddigi helyén való meg-
hagyása. Érdekes, hogy még a Me-
tuanu (Forray) és Eminescu (Deák
Ferenc) utcák lakói és kereskedői is
nagy számmal írták alá a felebbe-
zést épen, mert lehetetlennek tartják,
hogy ezeken a szűk utcákon vezessék
át a piaci forgalmat, ami állandó
tervezésiyes torlódást okozna és az
eddigi forgalmat is lehetetlenné
tenné.

— Általánosok jutányosan és
pontosan eszközöl a Lloyd-Bank
(Minorita-templommal szemben.)

— Felemelték a cseh vizum díját.
A csehszlovák köztársaság cluji kon-
sulátusa közhírré teszi, hogy f. é.
szeptember 1-től román állampolgá-
rok részére a látmozási (vizumo-
zási) díj a csehszlovák köztársaság
területére való be- vagy átutazásra
kétszáz lejre és a be vagy átutazásra
és vissza négyezszáz lejre emeltetett
lett.

— Elkészült utlevelék. Az aradi
államrendőrség utlevelosztályán a
következők vehetik át utlevelüket:
Heidrich József, Prinx Félix, Kere-
kes József, Fóth Mihály, Braun Ber-
nát, dr. Kiss Mór, Schnitzer Alfonz,
Kiszeli Gyula, Szabó András, dr.
Farkas Sándorné, Szabó József, Mi-
hajovicu János, Pop Lajos, Reicher
Agoston, Hödl Paula, Édes Elemér,
Horváth Etel, Szabó Gusztáv, Ro-
tariu János, Fekete Jakab, Tomay
Masa, Solymos Ferenc, Forgács
Andor, Zeiner Józsefné, Reiner Sán-
dor, Schönhof Erzsébet és Marschall
János.

— Héjas és Eötvös Bálint lova-
gias ügye. Budapest. Héjas Iván is-
meretes lakásügyéből kifolyólag pro-
vokáltatta dr. Eötvös Bálintot. Hé-
jas segédei azonban megállapították
és kijelentették, hogy dr. Eötvös Bá-
lint multja miatt párbajképtelen.
Eötvös válaszul Héjast orgoványi
lovagnak nevezte és felszólította

gyarország kártérítést igényere,
összeírt. A román válasziggyezék
egész tervezete készen áll és a
bizottság csak revideálni fogja
azi. Eszerint a Magyarország ál-
tal a Romániával szemben emelt
kártérítést igények nem létező
károkról szólnak. Vannak ezzel
szemben hadijog alapján igazolt
károk. Amel azokat a károkat il-
letli, amelyek jogszerint igényel-
het Magyarország, azokra nézve
a jegyzék kifejenti, hogy Romá-
nia csak azokról hajlandó tár-
gyalni, amelyek a két ország kö-
zötti kölcsönös kártérítési proble-
ma keretében tartoznak. (Ra-
dor.)

BUCURESTI. A néppárt vég-
rehajtó bizottsága pénteken dél-
előtt értekezletet tart, amelyen
az aktuális politikai kérdésekről
fognak tárgyalni. (Rador.)

— hogy minden más elintézés helyett
álljon ki elébe fegyveresen, ha mer.

— A koronázás és a vasut. Bucu-
resti. Holnap a CFR. vezérigazga-
tóság épületében értekezlet lesz a ko-
ronázásnál szükséges vasuti intéz-
kedések tárgyában. (Rador.)

— Beszűntették a vigalmi adó-
kedvezményt. A pénzügyminiszter
elrendelte, hogy a jótékony egyletek
előadásai részére a jövőben ne en-
gedélyezzenek sem részleges, sem
teljes vigalmi adókedvezményt.

— Arany-, ezüst- és szénbánya fel-
fedezés Biharmegyében. Oradea-
mare. Biharmegyében Campeni köz-
ség közelében Inger Soliman birto-
kán arany-, ezüst- és szénbányát
fedeztek fel. Az arany és ezüst meny-
nyiségét nem lehetett megállapítani,
szén azonban nagy mennyiségben
van és a petrosényi szénnél jobb
minőségű. A kitermelési jog Inger
Solimáné, aki már részvénytársasá-
got is szervezett. A munkálatok ha-
marosan megkezdődnek.

— Dr. Löwinger Miksát nem
nyugdíjazták. Megírták az aradi la-
pok, hogy a vármegyei főorvosi hi-
vatalhoz érkezett értesítés szerint
dr. Löwinger Miksát, az aradmegyei
közkórház kiváló főorvosát nyugá-
lomba helyezték. A vármegyei pre-
fektura ma hivatalosan felirt az ille-
télyes miniszteriumhoz, hogy a nyug-
díjazást helyezze hatályon kívül, mi-
vel a közkórházi főorvos nyugdíjaz-
tatása nem a miniszterium, hanem a
vármegye hatáskörébe tartozik és
mert a közegészségügyi törvények
értelmében is tovább szolgálhat ko-
ránál fogva, különben is Löwinger
Miksa dr. munkaképességének teljes
birtokában van.

— Wrangelék államcsinyt terveztek
Bulgáriában. Szófia. A bolgár tá-
viriati ügynökség jelenti hivatalosan:
A rendőrség a napokban lefoglalta a
Wrangel orosz ellenforradalmi had-
sereg bulgáriai képviselőjének titkos
levéltárát. Az iratok között számos
kompromittáló okmányt találtak, a
melyek értelmében a wrangelisták
már a napokban akcióba léptek vol-
na, hogy a jelenlegi kormányt meg-
buktassák és az ország semlegessé-
gét megsértsék. Az államcsiny végre-
hajtásában az ellenzék egyes pártjai-
nak támogatására számítotak

Spekulánsok alkonya.

(A magyar pénzügyminiszter a súlyos büntetésről.)

BUDAPEST. Kállay Tibor pénzügyminiszter keddi nagy beszédében bejelentette a Házban, hogy legközelebb törvényjavaslatot fog beterjeszteni, amely súlyosan bünteti a spekulánsokat és a valutával üzérkedőket. A Pesti Napló munkatársa beszélt Kállay Tibor pénzügyminiszterrel, aki felvázolása eme részéről ezt mondta.

— Egy kis törvényjavaslatot terjesztek a közeli napokban a Ház elé, amely arról intézkedik, hogy az *efajta büntetések egyes tételét súlyosbítjuk*. A kihágásokat ugyan is most minimális büntetéssel, legfeljebb 2000 korona bírsággal sújtjuk, ez a büntetési tétel nem felel meg a mai viszonyoknak, ezért kell súlyosítaniuk.

BUDAPEST. A nemzetgyűlés ma befejezte az adójavaslatok részletes vitáját és a pénteki ülésen már csak a harmadik olvasás formalitása fog megtörténni. A nemzetgyűlés szombati ülésén néhány kisebb törvényjavaslatot, többek között a valutaspekuláció megállítására irányuló pénzügyminiszteri javaslatot fogja letárgyalni. A szombati ülésen hat hétre elnapolják a Házat.

Mozl.

„Kalózkok és vadállatok.“ Ha-Ra-Fi kép, vetítette első ízben csütörtökön az Apolló színház. Az Apolló színház nagyarányú műsorán ezúttal a közkeveltségnek örvendő Ha-Ra-Fi filmsorozat egyik legszenzációsabb számát mutatta be: Kalózkok és vadállatok címen. A főszerepben Carl de Vogt életének kockázatásával mutatja be könnyen végzetessé válható mutatványait oroszánok, híripek s egyéb vadállatok között. A tropikus világ minden érdekessége elvonul szemünk előtt az izgalmas cselekvény keretében úgy, hogy valóban kellemes szórakozást nyújt a kép, amelyet pénteken másodízben vetít az Apolló színház.

„Tűz az óceánon“ — utoljára pénteken mutatja be az Uránia színház. Miután két napon keresztül feltétlen nagy sikerben volt része a képnek, pénteken utoljára látható az Urániában. Izgalmas és gyorsan pergő felvételi lebilincselik a végső percig a figyelmet és valóban egy perccé varázsolják azt a másfél órát, amíg a kép vetítése tart. A szenzációs darabot megelőzi egy „O“ kép bemutatása, amely egyik legsikerültebb amerikai film-burleszk és amelyet az előadás alatt harsogó kacaj kíséri a nézőtérben. A szenzációsan érdekes műsort pénteken utoljára vetíti az Uránia színház.

Sport.

— Vándordij-mérkőzések. AMTE — ATE. 3:0 (1:0). Mindkét csapat tartalékolatlan játszott. A komplettebb AMTE. fölényes játék után győzött. A goalokat Ermesz, Ronay II. rúgták. Egy goal öngool volt. Biró Szika.

Egyetértés — Gloria-CFR. II. 1:0 (1:0)

Hajlékot kapott a katolikus főgimnázium

(A közoktatásügyi vezérigazgató rendelete.)

Az aradi katolikus főgimnázium elhelyezésének ügye végre dülőre jutott. Tegnap este érkezett haza Clujról (Kolozsvárról) Zima Tibor kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, Arad város országgyűlési képviselője, aki azért utazott le vasárnap Clujra, hogy a közoktatásügyi vezérigazgatónál elintézzze a miniszteri ígéret értelmében a főgimnázium elhelyezésének ügyét. Zima Tibor közbenjárása eredményes volt, mert magával hozta Clujról a vezérigazgatósnak a miniszteri ígéret alapján kiadott azon írásbeli utasítását, amellyel a kereskedelmi és a polgári leányiskolában tavaly használt tantermeket további egy évre használatra átengedték a katolikus főgimnázium használatára. A vezérigazgató csak azt kötötte ki, hogy

ha a kereskedelmi iskola román tagozata ez idén megnyílnék, a katolikus főgimnázium a kereskedelmi iskola helyiségében köteles a tagozat részére egy tantermet visszaadni.

A vezérigazgató rendeltetése Petrovicu timisoarai (temesvári) tankerületi főigazgatóhoz van intézve azzal az utasítással, hogy annak tartalmáról tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából ő értesítse a fii kereskedelmi és a polgári leányiskola igazgatóit. Zima Tibor a rendeletet még tegnap este átadta dr. Lakatos Ottó minoritarendi házfőnöknek, aki azt ma reggel személyesen vitte át Timisoarára (Temesvárra.) A rendelkezés következtében az új tanévet a katolikus főgimnáziumban most már zavartalanul megkezdhetik.

Közgazdaság.

A magyar korona.

A zürichi tőzsde mai eseménye, hogy a magyar korona ismét lezuhant arra a mély pontra, a melyre a multkorában tőzsdei manipulációk következtében esett le. Annak ellenére, hogy a magyar koronát ma Zürichben olyan alacsony árfolyamon jegyezték, a milyen fokozatig eddig csak egy ízben állott, az alacsony jegyzés hatása a budapesti tőzsdén még sem mutatta hatását. Budapesten a valuták árai ugyszólván alig változtak. Így például a Zürichben emelkedett dollár ára ugyanannyi maradt, mint amennyi tegnap volt Zürichben a dollár folytatta ma is emelkedését. Emelkedett a jugoszláv korona is, amely a cseh korona példáját követi. A jugoszláv valuta emelkedésének a csehi-jugoszláv gazdasági szövetség és a nagyarányú jugoszláv gazdasági szövetség és a nagyarányú jugoszláv gabonaexport a közvetlen oka. Távirati értesülésünk szerint ma Londonban a francia frank óriási mértékben lezuhant. Ennek oka az, hogy az angol kormány rengeteg francia valutát és értéket dobott piacra.

Aradi valutaárak (szept. 14.) Dollár 160, márka 12, szokol 5.20, dinár 1.80, francia frank 12.50, magyar korona 7. — Kifizetések: Budapest 16.50, Bécs 500, Berlin 11, Prága 5.30.

Bucuresti kurzusok (szept. 14.) Napoleon 515, font sterling 660, leva 90, dollár 160, francia frank 12.50, márka 12.50, olasz lira 6.95, osztrák korona 26, magyar korona 7.25, drachma 2.50, szokol 5.60, svájci 30, dinár 1.75, lengyel márka 250. Kifizetések: London 730, Berlin 10.20, Róma 7.08, Páris 12.25, Prága 5.45, Zürich 32, Bécs 20.50, Budapest 7, Newyork 165, török lira 90.

Zürichi nyitás (szept. 14.) Berlin 0.32, Newyork 533.50, Milano 22.35, Prága 17.85, Budapest 17.50, Zágráb 192.50, Varsó 0.08, Bécs 0.0075, bélyegzett korona 0.00875.

Zürichi zárlat (szept. 14.) Berlin 0.33.50, Amsterdam 207.50, Newyork 535, London 2355, Páris 40.30, Milano 22.25, Prága 17.80, Budapest 0.17.50, Zágráb 1.95, Varsó 0.08, Bécs 0.0075, lebélyegzett 0.00875.

Budapesti devizaközpont jegyzései (szept. 14.) Zárlat: Napoleon 9100, dinár 30.40—32.—, Amsterdam 930—960, Bucuresti 16—17.50, London 10800—11100, Berlin 175—195, Róma 102—106, Páris 187—192, Prága 80—84, Zürich 455—465, Bécs 290—300, Zágráb 7.60—8.—, Newyork 2400—2475, Varsó 36—38

Budapesti értéktőzsde (szept. 14.) Zárlat (nyitás): Salgó 60.000 (60—61.000), Rima 17.700 (18.300—19.200), Déli Vasút 6.250 (6.600), Kőszén 150.000 (173.000), Államvasút 47.300 (50—53.000), Cukor 196.000 (196.000), Nasic 74.000 (73.000), Ganz-Danubius 725.000 (810.000), Magyar hitel 6000, Angol magyar 990, Leszámitoló 1100, Schlick 9400, Láng 13.200, Urikány 54.000, Lipták 1920, Beocsini 47.000, Olajpar 8000, Földhitel 5.200, Kohó 44.000, Fegyver 53.000, Szlavónia 3350, Osztrák hitel 900, Atlantika 5000, Papir 5500, Országos fa 2350, Baróti 2475, Brassói 29.300, Viktoria butor 680.

— Convocare. Dni Actionari ai Fabriciei de Impletituri si Tricotage din Arad S. A. sunt convocati la Adunare Generala extraordinara pentru ziua de Sambata 30 Septembrie 1922. ora 4 p. m. la sediul fabriciei in Str. Puscasi-lor No. 6, Arad. Ordinea de zi: Sporirea capitalului social dela Lei 4.800.000 la Lei 10.000.000 si ca urma modificarea art. 2 a statutelor. Dni. actionari sunt invitati a depune pana la 28 Septembrie 1922. la Banca Romaneasca, Sucursale Arad, actiunile lor pentru a putea lua perta la adunarea generala. Consiliul de Administratie.

— Meghívó. Az Aradi Költés Költőszövetség gyűlése 1922. szeptember 30-án délután 4 órakor Aradon, Lövész-utca gyárhelyiségének üléstermében rendkívüli közgyűlést tart, amelyre a t. részvényeseket meghívja azzal, hogy a szavazati jog gyakorlása végett tartoznak részvényeiket szeptember 28-áig bezárólag a Banca Romaneasca aradi fiókjánál letétbe helyezni. A rendkívüli közgyűlés tárgya: Az alapítóknek 4 millió 800.000 leiről 10 millió leire való felemelése és az alapszabályok 2. pontjának módosítása. Az igazgatóság.

— Devalválják a rubelt. London. Moszkvai jelentés szerint a pénzügyi népbiztosság elhatározta, hogy a szovjetrubel névértékét mostani névértékének egytized részére devalválja. Ma egy dollár szovjet rubelben 13 milliót ér.

Irodalom és művészet.

* A városi színház heti műsora Péntek: Tüzek (bemutató előadás), B. bérlet. Szombat: Tüzek, C. bérlet Vasárnap d. u.: Mágna Miska. Galletta Ferenc felléptével. Este: Tüzek, A. bérlet.

* A színházi iroda hírei. Schnitzler Arthúr Reigenje óta kevés darab okozott olyan nagy feltűnést, mint Hans Müller legújabb munkája: A tüzek. A darab, melyben egy kokott érdekes lelki problémáit viszi színpadra az író, nagyszerű, igaz megrajzolásokkal, súlyos kritikát váltott ki s az irodalom konzervatív felfogású reprezentánsai a darab színrehozatala ellen is tiltakoztak. Berlinben, Bécsben és Budapesten ez az akció sikertelen maradt, mert mind a három fővárosban, kizárólag a darab nagy irodalmi értékét tartván szem előtt, az előadást engedélyezték. Szegedről azonban ma érkezik a hír, hogy a darab színrehozatalát betiltották. A budapesti lapok a legnagyobb felháborodás hangján írják a szegedi kulturbotrányról és előreláthatólag a sajtó egyöntetű állásfoglalása következtében a darab Szegeden is színrekerül. Aradon pénteken este kerül színre ez a munka s a prózai együttes hetek óta készül a premierre. A közönség nagy érdeklődéssel tekint a darab bemutatója elé s épp a nagy érdeklődésre való tekintettel tartja három estén, pénteken, szombaton és vasárnap műsoron a darabot a színház igazgatósága. — Vasárnap délután az aradi közönség régi kedvelt operettje, a Mágna Miska kerül színre elsőrendű szereposztásban.

* Hoffmann Magda hangversenye. A kiváló hegedűművész, ki a művészi pályája kezdetén már oly jelentős szép sikereket aratott, e hó 24-én önálló hangversenyen mutatkozik be és bucsuzik egyben az aradi közönségtől. A hangversenyt a filmharmonia rendezi. Jegyek a Scherhag-cégnél kaphatók.

szervezők: KÁROLY JÓZSEF, titkár. Cenzurát: Dr. Romul Mager.

Nagy fizetés mellett

jobb körökben jártas egyének különleges szolgáltatásra akceptáltak.
Bemutatkozás 9-12 óra között: 4352

„ORIENT” Általános Biztosító Részvénytársaság Arad,

Pénzbeszedők, ügynökök és ügynek alkalmas állású egyének (nők is lehetnek) új orvosi vizsgálat nélkül élet- és gyermekbiztosítók felvételére alkalmaztatnak.
Bulevardul General Dragalina (Apponyi-körút) 2. sz.

Apró hirdetések.

Alkalmazás.

DEUTSCHES Műhelyben sucht Stelle für alle häuslichen Arbeiten. Strada Cosbuc (Wesselényi-utca) 4. 4362

HÁZVEZETŐNŐ, ki önállóan is és a háztartás vezetésében teljesen jártas, vidékre felvételt. Cím a kiadóban. 4363

GLOGOVAT KÖZSÉG jegyző irodájában egy gyakornok havi 500 Lei fizetés, lakás, fűtés, világítás, szorgalmához képest némi mellettközelés mellett, azonnali beépítéssel alkalmazást nyújthat. A román nyelven jártasok előnyben részesülnek. Személyes jelentkezés a jegyző irodájában hétköznapon a délutáni órákban. 4364

JÓL fiző mindenkor köztagsz. családhoz azonnali felvételt Bulev. Gen. Dragalina (Apponyi-körút) 2. sz. 4361

PERFEKT szobák, német levelezőt keresek a délutáni órákban. Cím a kiadóhivatalban. 4358

ANGOL NŐI SZABÓSAĞHOZ jó varrónéi felvételt. Womuth, Str. George Baritu (Rákóczy-utca) 29. 4370

ÜGYES varróné házakhoz ajánkozik. Cimeket Kelet hírlapjához kér. 12549

PERFEKT szobaleány azonnali felvételt. Str. Moise Niculescu 8, földszint 2. sz. 4369

FŐZNI TUDÓ mindenkor jó fizetéssel felvételt. Ortutay-palota II. em. 9. ajtó. 12424

MINDENKÉPP köztagsz. családhoz felvételt. K. Klein, Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 11. 4372

KERESÜNK nyugdíjasokat és általános tisztviselőket jó fizetelmű jogalkozáshoz. Magnes kereskedelmi vállalat, Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 16. 12546

ÜGYES önálló főbérnemi varrónéi felvételt. Cím a kiadóban. 4306

FEHÉRNEMŐ VARRÁST vállalat, házakhoz is megyek. Cím a kiadóhivatalban. 4348

Vétel és eladás.

NYOLC-KILÉNC éves fiúnak való használt sötétkék tölgyes eladó. Str. Consistorialului (Batthyány-utca) 23. I. em. jobbra. 500

BUTOROK sürgősen eladó. Str. Mocioni (Orca-utca) 17. 4357

RONGY gépjárműkhoz megvételre keresnek. Cím a kiadóban. 5452

TEPLOMŰLÉST átveszek jól osztályon, neolog templomban Str. dr. Raftu (Sárossy-utca) 3. 4359

ELADÓ egy ház és egy lakás. Cím a kiadóhivatalban. 4367

CONSUL tükör, ebédlő asztal székekkel, tea-asztal eladó. Megtekinthető Str. Consistorialului (Batthyány-utca) 31. I. em. délután 2-7-ig. 4368

ALKALMI VÉTEL. Egy pár gyönyörű szép kép Bihar „Biro előtt” című, áruval együtt 1500 leért eladó. Megtekinthető Victoria-iroda Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 16. sz. 12215

Effectiv német birodalmi márkát Jó kamatoztatás mellett elfogad a Körösvölgyi Takarékpénztár és Kereskedelmi R.-T. Aradon
Telefon 520. és 535. szám. 4366

ATLANTICA
KÁVÉ, TEA és RUM
különlegességek kaphatók:
ARAD, Fischer Eliz-palota. Telefon 609 sz.

Nagy magánházak
Arad főútvonalán és ebbe nyíló legesőbb mellettkülsőkben,
eladók.
Bővebbet a kiadóhivatalban.

EGYFÉLŐ FEHÉREK lesznek a fogai, ha Földes-féle **MARGIT FOGPASZTÁT** használ. Egy tubus ára 8.- Lei. Kapható: dr. Földes gyógyszerárban.

Sport sapkák
nagyban gyári lerakata
Krausz Hugó
Timisoara Str. Bounár 12a.

BÜRGER ALBERT
gyár, vegyesüzem osztály.
Tg.-Mures : Marosvásárhely.
Május terpettel, carbolineumot minden mennyiségben. 4220

Egy 8000 leiket számláló községben a Fő-téren
sarokház
egy 80 év óta fennálló vegyeskereskedés italméréssel, kényelmes lakással családok miatt sürgősen eladó. Cím a kiadóhivatalban tudható meg. 4324

Moorán (Apateleken)
levő 3 holdas szállómet 3 szobás kolnával, teljes felszereléssel, ideai természettel, istálló, kocsiszínnel 210.00 Leiért eladom. Bővebbet:
WALLINGER - Irodában (Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 19. 12424

Sarok magánház,
melyben jóforgalmú kocsma és megfelelő lakás van, továbbá több csatlakozó ház, kőház, gazdálkodásra alkalmas ház, házak üzlettel eladók.
Bővebbet: WALLINGER - Irodában, Strada Eminescu (Deák F.-u.) 19. 12424

Friss duna hal kapható minden kedden és csütörtökön. Kilója 22.- Leitől kezdve. 12549
Weisz Sándor fűszerüzletében
Strada Crisan (Karolina-utca.)

Magyar, német és román nyelvet szóban és írásban tudó
gyakorlott gép- és gyorsírónő
felvételt. Szakmabellé előnyben. Jelentkezés:
„Orient” biztosító vezérigazgatóság Irodájában, Bulev. General Dragalina (Apponyi-körút) 2. d. e. 9-12 között. 12548

Újabb küldemény érkezett
nagy választékban 12548
valódi angol télikabát és férfi ruha szövettől. Béke minőségű
Adler Hugó Arad, Str. Bratianu
(Weltzer János-u.) I. L. em.

Teherautók
gummiabroncsos, elsőrangú gyártmányú, keveset használt, teljesen jó állapotban levő pótkocsikkal jutányos áron eladók.
Cím a kiadóhivatalban

AZ IGAZI UTAT!
Nürnberg & Postfach 12231
Dr. H. Soltau, betétközvetítő
Külföldi utazásokat megterveztem.
Bérelt szobák, ételrendelés, jegyek, stb. minden mennyiségben.

BÖSENDORFER koncertzongora sürgősen eladó. Cím Strada Corneli Popescu (Edelspacher-utca) 24. 4376

EGY borszivattyú és egy busszliteret pálinkafőző üst olcsón eladó Victor Barthes, Strada Alexandri (Salacz-utca) 3. 4371

BUTOR. Ebédlő és hálószobák olcsó árban kaphatók Wiegand butoraktár. Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca.) 4334

MINDENKÉPP TÖBBET FIZETÜNK képekért, bronz, márvány és porcellán figuráért, perzsa, szmirna, argamant-szőnyegekért, török kendőkért, antik és modern butorokért, zongorákért, modern és antik dísz tárgyakért, japán vázákért, régi ezüst és arany műtárgyakért, mindennemű műbenedi régiségekért. Szépművészeti Salon Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) Ortutay-palota. 11910

TEKERCS CSOMAGOLÓ PÁPIR vékony és vastag minőségben olcsón beszerezhető Keszler papírkereskedő Str. Tudor Vladimirescu (Dobó-utca) 1. 11853

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, figurákat, vázákat, szobrokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, festményeket, mindenféle ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, dísztárgyakat és egyéb gyűjteményeket a legmagasabb árré vásszól a Salon Artistique (Bulev. Regina Maria 20. Fischer Eliz-palota.) Alkalmi ajándékok daru vásárlásáért. 11694

STAR, ELITE, PARISI ALBUM stb. ósz divatlapok Kerpálnál. Ugyanott 20.000 kötet könyv árban kiadásra. 12886

SZÓLOBOGYOZÓT és borszivattyút tömlővel vesz Rancibauer Mándor Santana. 4325

Ingatlan.

ELADÓ. betegség miatt Kurticon (Kürtösön) egy ház fűszerüzlettel, italméréssel, trafikkal és pékséggel. Bővebbet Maurer Odón Kurticol (Kürtösön) 4328

Ellátás.

FIATALEMBER teljes ellátást keres ur háznál esetleg kocsit nélkül. Cím Wallinger hirdetőjében. 12424

Külföld.

COPYINGOFFICE letrő, sokszorosító, fordító iroda, diktáló szoba Schmotzer S Szegfűnél, Luther-utca. 3649

MŰHELY és istálló (6-8 jószágra) kiadó. Str. Szt. George (Dezso-utca) 1a) sz. ház eladó. 4365

SZEPTEMBER 11-én 8 órai reggeli vilámmal Ghioroc (Györök) felé utazva elveszett egy drapp világos kockás kék posztó kendő, becsülettel megtaláló kérik illő jutalom ellenében Str. Consistorialului 7. alá elhozni. 12549

NŐI IPAROM-fejlesztéséhez társ keresetnek. Lehet férfi is. Cím Wallinger hirdetőjében. 12424

Borkövet
minden mennyiségben
RUZSONYI LAJOS
borbizományi és ingatlan forgalmi ügynőksége Sírja (Világos). 1558

Utlevelékre vizumot 55.- Leiért legpontosabban leggyorsabban a „Kelet” hírlapiroda szerez

Magyarországi Népszó. Aradi Nyomda Vállalat. Kéziratok, Aradi Nyomda Vállalat.